

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. I. De impedimento erroris & conditionis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

violentiæ reducitur impedimentum raptus. Si ex parte contrahentium, aut simpliciter, aut respectu certæ personæ duntaxat, potest matrimonium impediti. Simpliciter, quando id provenit ratione impotentiae, quæ contingere potest tripliciter. Primum ita quod nullo modo contrahens matrimonium, possit actus conjugales exercere, & sic statuitur impedimentum impotentiae. Secundum, ita quod id possit quidem physice, sed non moraliter, sive liberè, & est impedimentum conditionis servilis. Tertiū, ita quod id possit physice & moraliter, sive liberè, sed non licitè: nimirum, vel propter obligationem ministerii suscepti, & est impedimentum Ordinis: vel ex obligatione voti solemnem emissi, & sic est impedimentum voti. Si vero impediatur matrimonium non absolute, sed tantum respectu alicujus personæ, vel hoc idem est, quia matrimonium contrahens cum una, jam contrahit cum alia, & sic statuitur impedimentum ligaminis: vel quia deficit proportio debita personæ ad personam, idque tripliciter: Primum, ob personarum distantiam, & tunc est impedimentum disparitatis cultus. Secundum, ob nimiam conjunctionem, & ita confusuntur tria impedimenta, nimirum cognationis, affinitatis, & publicæ honestatis. Tertium, ob indebitam conjunctionem præcedentem matrimonium, & habitum inter ipsos contrahentes, & sic est impedimentum criminis. Hoc præmissis, singula impedimenta in particulari explicanda sunt, & difficultates quæ circa illa versantur, breviter resolvendæ. Unde sit

ARTICULUS PRIMUS.

De impedimento erroris & conditionis.

Circa impedimentum erroris duplex est difficultas breviter hic resolvenda, prima est, qualis error matrimonium dirimat? Secunda, quo jure illud dissolvatur? Pro resolutione

Notandum primum, quadruplicem in contractu matrimonii contingere posse errorem, videlicet circa personam, ut cum Jacob existimans se ducere in matrimonium Rachellem, accepit Liam. Circa conditionem, ut cum quis existimat se contrahere cum libera, & contrahit cum ancilla. Circa qualitatem personæ, ut si putet esse pulchram, & nobilem, quæ re ipsa est deformis & ignobilis. Vel demum circa bona fortunæ, putans esse divitem, quæ pauper est.

Notandum secundum, errorem duplicem esse, unum antecedentem, id est, qui dat causam contractui, ita ut sine illo non fieret; ut cum quis errans circa personam, vel qualitatem ejus, sic est effectus, ut nullo modo contraheret cum illa, si veritas ei perspecta esset. Alterum concomitantem, quando nimirum ille qui errat circa personam, vel qualitatem ejus, sic est effectus, ut nihilominus contraheret, tamen non erraret; ut si contrahens cum Martha, putat esse Mariam, sed nihilominus æquè libenter, aut etiam libentius cum Martha contraheret. His præmissis,

Dico primum, errorem antecedentem circa substantiam personæ, facere matrimonium irritum, non solum jure humano, sed etiam naturali. Ita D. Thomas hic qu. 5. art. 1. & 2. Ratio utriusque partis manifesta est, error enim antecedens circa personam, tollit consensum in essen-

tialia matrimonii, nimirum circa personam dividuam, cum tamen ad matrimonium iterum requiratur consensus in ea quæ sunt ipsi essentialia.

Confirmatur: Nam etiam in aliis contractibus error circa substantiam contractus, reddit illum irritum jure naturæ; ut si quis pro tritico vendat hordeum, pro auro aurichalcum, pro gemma lapidem aut vitrum: Ergo fortiori in matrimonio error antecedens circa substantiam personæ, facit matrimonium irritum jure naturæ cum enim matrimonium sit conjunctio maris & femine, individuam vitæ consuetudinem regens, consensum postulat in determinatam personam, cum qua perpetua vitæ agenda est.

Dices primum, Validum fuit conjugium Jacob & Lia, Rachelis loco substituta: Ergo error antecedens circa substantiam personæ, non facit matrimonium irritum.

Responder D. Thomas loco citato in resp. ad 4. ex Magistro sententiarum, quod matrimonium quod fuit inter Liam & Jacob, non fuit perfectum ex ipso concubitu, qui ex errore contigit, sed ex consensu qui per modum accessus, tamen interque a peccato excusatur, nimirum Jacob maritali affectu accessit ad Liam, putans esse Rachellem; & Lia uxorio affectu debitum solvit, exultans, juxta patris consuetudinem, lege primogenitarum, jure se illi parente fuisse copulatam.

Dices secundum, Reliqua sacramenta ut valida sunt, non requirunt ratiōem consentium in certam & determinatam personam cui conferenda sunt, sed sufficit consensus in personam præsentem, etiam si ex errore putetur alia; si quis enim putans se baptizare vel absolvere Petrum, baptizat vel absolvit Joannem, valide illum baptizat, vel absolvit. Item in contractu venditionis error circa personam, illum non vitiat; ut si Petro vendas, putans esse Paulum: Ergo similiter error antecedens circa personam, non irritat contractum matrimonii.

Respondeo, concessio Antecedente, negando consequentiam & paritatem. Ratio discriminis est, quia in reliquis sacramentis, persona quam illa recipit, se habet duntaxat per modum subiecti cui illa applicatur; in matrimonio autem contrahentes, eorumque corpora, sunt materia ex qua ipsum sacramentum constat. Similiter in contractu matrimonii, persona ipsa est id quod traditur per contractum; secus in venditione mercium, aut prædiorum, vel similibus rerum; in venditione vero servi, quæ persona cadit in materia contractus, error circa personam, contractum vitiat; unde id quod est accidentale respectu unius contractus, potest esse substantiale respectu alterius.

Dico secundum, errorem concomitantem circa personam, irritare etiam jure naturæ seu ex natura rei, matrimonium.

Probatum, quia tamen talis error non facit in voluntarium contrariè, sed positivè, facit tamen in voluntarium negativè, id est, non voluntarium, ut in Tractatu de actibus humanis, disp. 1. art. 7. conclus. 2. ostensum est: Sed de ratione & essentia contractus matrimonii est, ut sit positivè voluntarius, id est ut actus & re ipsa consensuat contrahens in personam quæ traditur: Ergo ex natura rei talis error irritum reddit matrimonium contractum.

Confirmatur: Matrimonium non fit sine consensu actu existente, & per hoc in rerum naturam cum consensus sit causa efficiens illius, ut dicitur

Florentinum in decreto Eugenii : Sed ille qui contrahit cum errore concomitante circa personam, nullum de presenti consensum præbet circa talem personam, sed solum præbet, si sciret esse talem: Ergo invalidè contrahit.

6 Dico tertio, error circa qualitatem, quamvis sit antecedens, si non redundet in errorem personæ, matrimonium non irritat bene tamen si in errorem personæ redundet. Ratio est, quia quando error circa qualitatem, non redundat in errorem personæ, non versatur circa substantialem personæ, sed duntaxat circa accidentalia & extrinseca, qualitates enim sunt quedam accidentia adherentia personæ, bene tamen, quando error qualitatis redundat in errorem personæ. Tunc verò error qualitatis redundare censetur in errorem personæ, quando qualitas est simul cum persona per se intenta à contrahente; non redundat verò, quando non est simul cum persona per se intenta, etiam si error talis qualitatis, causam dederit contrahendi. Unde si femina contrahat cum aliquo, quem principem esse existimat, per se intendens in personam, & concomitanter solum in qualitatem & nobilitatem, valet matrimonium, licet illi non sit princeps, sed talem se esse sinnerit. Contra verò, si femina contrahens, simul cum persona, per se intendat dignitatem & qualitatem, ita ut utrumque simul per modum unius integri & totalis objecti, consensum terminet; & ipsa non contraxisset, si scivisset non esse principem, non valet matrimonium. Quæ doctrina sumitur ex D. Thoma hic quæst. 51. art. 2. ad 5. ubi sic ait: Error nobilitatis, in quantum habet modum, non evacuat matrimonium, eadem ratione quæ nec error qualitatis: Sed si error nobilitatis vel dignitatis redundat in errorem personæ, nunc impedit matrimonium; unde si consensus mulieris feratur in istam personam & eccle, error nobilitatis ipsius non impedit matrimonium: si autem directè intendit consentire in filium Regi, quicumque sit ille, tunc si alius presentetur ei, quàm filius Regi, est error personæ, & impedimentum matrimonii.

7 Dico quarto, errorem conditionis sive servitutis, dirimere matrimonium iure civili & canonico, non tamen iure naturali.

Prima pars probatur attendendo textus utriusque juris, nam Authent. de nuptiis 9. si vera decretum, sic dicitur: Si ab initio putaveris aliquem liberum, jungi personæ: illa verò famula postea declaratur existens, non dicimus solvi matrimonium, sed ad ipso initio neque matrimonium fieri propter inaequalitatem personarum. Item cap. Si quis ingenuus 29. quæst. 2. sic habetur: Si quis ingenuus homo uxorem ancillam alterius acceperit, & existimat quod ingenua sit, ipsa femina fuerit postea in servitute detecta, si eam à servitute redimere potest, faciat, si non potest si voluerit, aliam accipiat. Et cap. 2. de conjugio servorum Alexander III. mandat, matrimonium errore servilis conditionis à libero cum ancilla contractum, separari, si post notam servitutem, carnaliter eam non cognoverit.

Rationem assignat S. Thomas hic quæst. 52. art. 1. ubi sic dicitur: In matrimonii contractu obligatur unus conjugum alteri ad debitum reddendum; ideo si ille qui se obligat, est impotens ad solvendum, ignorantia huius impotentia in eo cui sit obligatio, tollit contractum: si autem per impotentiam coeundi efficiatur aliquis impotens ad solvendum debitum, ut omnino non possit solvere, ita per servitutem ut libere debitum reddere non possit; & ideo si per impotentiam coeundi ignorata, impedit matrimonium, non autem si sciatur, ita condi-

Ratio servitutis ignorata, matrimonium impedit.

Quod verò illud non dirimat iure naturæ, 8 idem S. Doctor ibidem in resp. ad 3. aperte tradit, ratioque id suadet: Nam servitus ex natura rei non contrariatur matrimonio, alioquin, etiam quando non ignoratur, ipsum invalidaret; siquidem quod aliquid ignoretur vel sciatur, impertinens est ad contrarietatem.

Neque dicas, ideo valere matrimonium liberi cum serva, quando conditio non ignoratur, quia liber juri suo derogat. Nam si hoc impedimentum esset naturale, & ex natura rei repugnet matrimonio, non magis posset voluntas libera contrahentis illi derogare, quàm impedimento consanguinitatis vel impotentia naturalis. Sunt enim impedimenta naturalia, matrimonii stabilia semper, & immutabilia quacunque humanâ potestate.

Objicies: Quod contrariatur essentialibus matrimonii, ipsum destruit ex natura rei: Sed error servitutis contrariatur essentialibus matrimonii, liberæ scilicet potestati tradendi corpus suum ad actum conjugalem, cum non possit ad libitum dare operam conjugali officio, à quo impeditur, per obsequia quæ tenetur præstare domino: Ergo error servitutis dirimit matrimonium ex natura rei.

Respondeo errorem conditionis contrariatur quidem, at non simpliciter, sicut error personæ, sed tantum secundum quid essentialibus matrimonii; quia licet servus non possit libere tradere potestatem sui corporis, nec tam facile reddere debitum conjugale, potest tamen absolute illam tradere, & debitum reddere, nimirum quando ex rationabili causa non impeditur à domino; alias etiam si sciretur servitus, nullum esset matrimonium. Fateor tamen jus humanum quo irritatur matrimonium contractum cum errore servitutis, quando is qui contrahit est liber, habere maximum fundamentum in iure naturali; tum quia nisi jus humanum ipsum irritasset, esset inæqualitas maxima in tam gravi contractu; si quidem ille qui liber est, concedit plenam potestatem sui corporis, servus verò potestatem tantum secundum quid; tum etiam, quia tale matrimonium esset aliquo modo in injuriam proli, quoniam non ita commodè educari posset in illo, cum non posset esse perpetua habitatio conjugum.

Ex his explicatum manet secundum impedimentum dirimens, nempe conditio, quæ servitutem denotat, matrimonio quodammodo repugnantem. Tribus autem modis aliquis potest fieri servus, Primò nativitate, ut cum de ancilla nascitur; partus enim quoad libertatem & servitutem sequitur matrem, quoad dignitates verò, honores, & nobilitatem, patrem, ut in iure dicitur. Secundo, iure belli, quod fuit captus sit servus capientis, ejus morte in servitutem commutata. Quod locum non habet apud Christianos, quibus dignitatem religionis quam profitentur, à servitutis conditione eximuntur, ut ait Sylvester verbo servus quæst. 3. Tertio emptione, ut cum à seipso vel ab alio venditur. Unde in Institutis 9. Servi de iure person. sic dicitur: Servi aut nascuntur, aut fiunt. Nascuntur ex ancillis nostris, fiunt iure gentium, id est captivitate, aut iure civili, cum homo liber, maior viginti annis, ad pretium participandum sese vendidit passus est.